

Aan de leden van de Vaste commissie voor VWS
van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Datum

14 juni 2018

Contactpersoon

Jan Visscher

Ons kenmerk

Bijlage(n)

Telefoon

06-13203391

Uw kenmerk

Onderwerp

Plenair debat over de evaluatie van de Jeugdwet
& Actieprogramma Zorg voor de Jeugd op 21 juni
2018

Geachte leden van de Vaste commissie voor VWS,

Iets meer dan drie en een half jaar geleden trad de Jeugdwet in werking, die één van de grootste stelselwijzigingen ooit in gang zette. De decentralisatie van de jeugdzorg, jeugdbescherming, jeugd-ggz en zorg voor jeugd met een beperking was en is een enorme operatie, met veel invoeringsvraagstukken en -problemen. Deze decentralisatie was echter geen doel op zich, maar een middel om de gewenste transformatie (verbetering) van de jeugdhulp te realiseren. De tussenevaluatie van de Jeugdwet bevestigt wat de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ: Jeugdzorg Nederland, GGZ Nederland, VGN en VOBC) al langer signaleren: de transformatie naar betere zorg komt op veel plekken nog onvoldoende van de grond en veel knelpunten in de uitvoering zijn nog altijd niet of onvoldoende opgelost. Het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd biedt goede aanknopingspunten om hier verandering in te brengen, maar het is dan wel cruciaal dit ambitieuze actieprogramma van voldoende middelen te voorzien om de gestelde doelen daadwerkelijk te realiseren. Daar ontbreekt het nu echter nog aan.

Tussenevaluatie: herkenbare conclusies, maar te smalle blik

De meeste conclusies uit het evaluatierapport zijn herkenbaar voor de BGZJ. Dat schreven we ook in het position paper¹ dat we u toestuurd ten behoeve van het Rondetafelgesprek over de evaluatie van de Jeugdwet op 23 april 2018. Onze voornaamste kritiek op deze tussenevaluatie is dat er te weinig is gekeken naar cruciale aanpalende beleidsterreinen en wetten die samenhangen met het functioneren van de Jeugdwet. De verbinding met onder

¹ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2018/04/BGZJ-Position-paper-voor-rondetafel-Tweede-Kamer-over-evaluatie-Jeugdwet.pdf>

andere de Wet Passend Onderwijs, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Participatiewet, de Wet Langdurige Zorg (Wlz) en de Zorgverzekeringswet (Zvw) ontbreekt, terwijl veel knelpunten juist ontstaan door de schotten tussen deze wetten. In het bijzonder jeugdigen met ontwikkelingsvragen of een beperking verdienen specifiekere aandacht in de evaluatie. Ook is in de tussenevaluatie niet gekeken naar de bredere justitiële keten waarin jeugdbescherming en jeugdreclassering functioneren en blijven de Raad voor de Kinderbescherming, Halt, kinderrechters en Veilig Thuis buiten beeld. Hetzelfde geldt voor de aansluiting van de jeugdhulp op de zorg (vanuit Zvw en Wlz) en ondersteuning (Wmo) aan volwassenen en de bredere benadering van de gezinsbehandeling. We vragen u om er op toe te zien dat de volgende evaluatie een bredere insteek krijgt, met aandacht voor de hierboven gesignaleerde raakvlakken en belangrijke aanpalende systemen en wetten.

Actieprogramma Zorg voor de Jeugd: boter bij de vis

Het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd is door de BGZJ-branches met instemming ontvangen. De ambities en gekozen richting ondersteunen we, maar er moet nog veel uitgewerkt en waargemaakt worden. Bij die uitwerking zitten we zelf aan tafel en we gaan daar vol vertrouwen mee aan de slag. Onze voornaamste zorg zit bij de financiële paragraaf van het programma. Voor het waarmaken van de ambities uit het programma is geld nodig voor de uitvoering en de ondersteuning. De in de financiële paragraaf genoemde 200 miljoen euro voor de 'Voorziening voor tekorten Sociaal Domein' is een herverdeling van middelen tussen gemeenten om de meest problematische knelpunten aan te pakken, maar het is geen specifieke investering in de ambities uit de zes actielijnen. De 108 miljoen euro voor het Transformatiefonds worden uitgesmeerd over drie jaar en naar rato verdeeld over alle jeugdregio's. Dat is natuurlijk beter dan niets, maar staat in geen verhouding tot de uitdagingen die er liggen. De ambities in het programma verdienen boter bij de vis.

De BGZJ-branches hebben drie ambities geformuleerd die centraal staan bij onze samenwerking. Deze ambities sluiten goed aan bij het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd. Onze ambities:

1. Meer kinderen groeien veilig en gezond op in hun eigen gezin, liefst alle kinderen. Waar nodig met passende hulp en ondersteuning;
2. Alle kinderen en jongeren volgen onderwijs op het niveau dat bij hen past en dat aansluit bij hun wensen en mogelijkheden, voor zover nodig met passende hulp en ondersteuning;
3. Alle jongeren die volwassen worden, krijgen de nodige hulp en ondersteuning om te werken (arbeidsparticipatie) en volwaardig deel te nemen aan de maatschappij.

Landelijke taken in een gedecentraliseerd stelsel

Onze ambities en die uit het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd moeten vooral op lokaal en regionaal niveau waargemaakt worden. Gemeenten en onze leden zijn dus vooral aan zet om hier stappen in te zetten. Ze kunnen dat echter niet alleen. Het rijk is aan zet om te zorgen dat aan de belangrijkste randvoorwaarden wordt voldaan, zoals: het beschikbaar stellen van voldoende middelen; het tegengaan van versnippering door uiteenvallende regio's; het terugdringen van de administratieve lasten door uniformering en vereenvoudiging van de inkoopregels, dus: actief invulling geven aan de stelselverantwoordelijkheid.

Daarnaast is voor onderzoek en kennisontwikkeling een landelijke infrastructuur nodig, omdat dit anders versnipperd in een decentraal stelsel. Juist voor de gewenste transformatie is gedegen onderzoek en verspreiding van de daarmee opgedane kennis van groot belang. Over de (specialistische) kennis in wijkteams zijn al sinds de decentralisatie grote zorgen. Het zou goed zijn om, met respect voor de lokale beleidsvrijheid bij het vormgeven van deze teams, landelijk vast te leggen aan welke basisvereisten wijkteams in ieder geval moeten voldoen en daar ook op toe te zien.

Gemeentelijke tekorten: druk op tarieven, professionalisering en innovatie

'Gemeenten: er is dringend extra geld nodig voor jeugdzorg', aldus Trouw² begin deze maand. Het regent soortgelijke berichten in lokale en regionale media in het hele land. Een algemene stijging van het Gemeentefonds (accres) zou meer ruimte moeten gaan bieden, maar die stijging moeten gemeenten inzetten voor een breed palet aan doelen uit het Interbestuurlijk Programma en de hoogte van de stijging lijkt tegen te vallen³. Wij kunnen niet beoordelen of gemeenten daadwerkelijk geld tekort komen, maar gezien de bezuiniging van 15 % (450 miljoen euro) bij de decentralisatie en de constatering dat investeren in transformatie in eerste instantie vooral meer geld kost, lijken de zorgen van gemeenten reëel. Dat gemeenten onder druk hiervan geneigd zijn in de inkoop van jeugdhulp te lage tarieven te bieden is misschien wel te begrijpen, maar niettemin onaanvaardbaar. Kwaliteit, capaciteit én continuïteit van jeugdhulp komen in gevaar. De werkdruk loopt zo ver op dat dit grote gevolgen heeft voor de werkers in de jeugdsector en vacatures zijn steeds moeilijker in te vullen. Aanbieders willen én moeten jeugdhulp van goede kwaliteit leveren, volgens de geldende professionele standaarden en met de daarbij behorende activiteiten gericht op professionalisering, kennisontwikkeling en innovatie: daarbij hoort een fair tarief. Recent onderzoek door Berenschot⁴ toont aan dat de tarieven die gemeenten in 2016 voor jeugdbescherming en jeugdreclassering betaalden gemiddeld zelfs 10 % onder de kostprijs lagen. Bij andere jeugdhulpvormen speelt dit ook. De ambitie 'investeren in vakmanschap' in actielijn 6 van het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd kan alleen gerealiseerd worden als hiervoor ook ruimte gecreëerd wordt: dit vraagt om tijd en middelen.

Administratieve lasten: nog steeds een groot probleem

Op 30 mei jongstleden sprak uw commissie over (onder andere) de administratieve lasten in de zorg. Op de agenda van die vergadering stonden echter zoveel onderwerpen en zoveel sectoren, dat de problematiek van de administratieve lasten in het Sociaal Domein nauwelijks aan de orde kwam. De problematiek van 'vermijdbare administratieve lasten' blijft echter onverminderd groot in de jeugdhulp en jeugdbescherming. We vragen daarom nogmaals uw aandacht voor deze knelpunten, die nader zijn toegelicht in de brief⁵ die we in aanloop naar het AO Administratieve lasten stuurden. De ontwikkelde administratieve standaarden worden nog steeds niet (goed) gebruikt of door gemeenten weer aangevuld, waardoor de lastendruk groot blijft. Zware aanbestedingsprocedures, kortlopende contracten en regio's die uit elkaar vallen, zorgen ook voor veel extra papierwerk. Er is sprake van

² <https://www.trouw.nl/home/gemeenten-er-is-dringend-extra-geld-nodig-voor-jeugdzorg-~ab170728/>

³ <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/ruim-400-miljoen-euro-minder-richting-gemeenten.9589310.lynkx>

⁴ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/actueel/onderzoek-kostprijzen-jeugdbescherming-en-jeugdreclassering-afgerond/>

⁵ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2018/05/Brief-BGZI-tbv-AO-Administratieve-lasten-30-mei-2018.pdf>

toenemende versnippering door gemeenten die zich afsplitsen van de oorspronkelijke jeugdregio's. De afspraak dat gemeenten problemen rond het woonplaatsbeginsel onderling oplossen, wordt vaak niet nagekomen en buitenregionale plaatsingen leiden tot buitenproportioneel veel administratief gedoe.

Advies RVS: leeftijdsgrens jeugdhulp naar 21 jaar

Dit recente advies van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) staat formeel niet op de agenda bij dit debat, maar biedt interessante aanknopingspunten waarover we later graag nog uitgebreider met u in gesprek gaan. De voorstellen uit het advies bieden kansen om beter aan te sluiten bij de ontwikkeling van jongeren. Alleen de grens van 18 jaar naar 21 jaar verschuiven is onvoldoende, want dan verschuift slechts het schot. Er moet juist ruimte komen om in de praktijk flexibel om te kunnen gaan met dit soort grenzen, aansluitend bij de specifieke situatie van een jongere. U bent in afwachting van de kabinetsreactie op het RVS-advies en wellicht mogen wij u bij deze de suggestie doen om na ontvangst van die kabinetsreactie een rondetafelgesprek te organiseren met 'het veld'.

Al met al onderschrijven we de conclusies van de tussenevaluatie van de Jeugdwet, vinden we het Actieplan Zorg voor de Jeugd de juiste ambities bevatten, maar vragen we u vooral de randvoorwaarden te creëren om die ambities ook waar te maken:

- voldoende budget voor gemeenten;
- het mogelijk maken van eenvoudigere (en op samenwerking gerichte) vormen van inkoop;
- tegengaan van versnippering (uiteenvallen van regio's) en vermindering van de administratieve lasten (spoedige invoering van wetsvoorstel 34 857);
- eigen middelen voor het uitvoeren van het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd.

Daarnaast vragen we u de opdracht voor de volgende evaluatie van de Jeugdwet nu alvast te verbreden, zodat ook aanpalende beleidsterreinen en wetten meegenomen worden in die evaluevaluatie (o.a. de justitiële keten, de aansluiting op volwassenzorg, passend onderwijs).

Vanzelfsprekend zijn wij van harte bereid deze brief nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Namens de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ)

Frank Bluiminck
directeur Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN)
voorzitter directeurenoverleg Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd:
Jeugdzorg Nederland, GGZ Nederland, VGN en VOBC